

In de nacht van het zwijgen

In de nacht van het zwijgen
smeden duivels hun zwaard
vlechten wurgtouwen voor het vrije woord.

In de nacht van het zwijgen
worden maskers gevormd die ogen
verbergen terwijl de mond
de taal spreekt van verraad.

In de nacht van het zwijgen
worden grenspalen geklopt voor jonge gedachten
die de echo's van pijn in zich dragen

Verbreek de stilte!

Ina Stabergh

(uit: Wie nog zwijgt moet alles vrezen – EPO 1994)

Inhoud:

1.	September 1914	13
2.	Ferdinand en de duivel	25
3.	Die van Brussel	38
4.	Het rommelt in het Oosten	49
5.	Het verhaal van de Kluis van Reinrode	56
6.	Donkere dagen	65
7.	Een broer voor Ferdinand	76
8.	Aartshertog Frans Ferdinand	89
9.	De vlucht van de pastoor	108
10.	Het dagboek van Jerome	121

‘Kan het weer oorlog worden?’ vroeg het kind

‘Ja, dat zou kunnen, als wij niet opletten en de verkeerde keuzes maken. Alles wat in de wereld gebeurt, gebeurt omdat mensen er voor kiezen.

Gelukkig zijn er generaties waaraan de oorlog voorbij gaat. Mensen die oorlog alleen kennen van de film of uit verhalen. Oorlog is het ergste wat bestaat.

Twee oorlogen had bompa Loksbergen meegemaakt. Suikerui, gekookte aardappelen en ajuinsaus moesten zij eten om hun honger te stillen. En ze waren blij. Een haring werd verdeeld in gelijke stukken en er was een beurtrol voor de kop. De kop was een festijn. Een ei werd in twee delen gesneden.

Om beurt moesten zij de geit of de koe laten grazen langs de kant van de weg en ’s avonds aten zij brokken-pap (gekookte melk met restjes brood).

De mensen zijn niet meer tevreden, ze willen van alles het beste en het grootste. Als het zo verder gaat, zie ik er weer oorlog van komen.’

‘Bompa’ was mijn grootvader langs vaderszijde. Hij was erg goed in wiskunde, hij had theologie en filosofie gestudeerd in het Seminarie van Hoogstraten en daarna in Mechelen. Volgens de traditie van die tijd, zou hij priester worden. Behalve drie zussen had hij ook vier broers en die waren al voorbeschikt voor het klooster, de boer-

derij, het kosterschap of de handel en het lesgeven.

Maar het liep anders voor bompa. Het liep zoals hij het graag wou. Hij werd in Loksbergen gevraagd om de dienst als koster waar te nemen bij 'pastoorke Cuppens' en les te geven aan de kinderen van het dorp, zoals zijn vader en diens vader dat al deden in Meensel. Het lesgeven en kosterschap zat in de familie, generaties lang. Bompa kon ook goed zingen en hij speelde orgel en piano. Van 1918 tot 1937 was hij dirigent van de fanfare.

Bompa had 'ja' gezegd aan de pastoor en bomma Julie vond het uitstekend. Tegenover de kerk bouwden zij een huis. De stenen had bompa zelf uit de kleipoel op de achterkant van zijn weide uitgegraven. Hij had ze tot langwerpige blokjes gevormd en gebakken in een steenovenput. Hoe het moest, was hij gaan bekijken bij de professionele pannen- en steenbakkers in het dorp. En voor het werk had hij vast wel hulp gehad van mensen die hij ook al eens verder hielp.

Bompa trouwde met bomma en samen kregen ze veertien kinderen. Drie stierven in de Eerste Wereldoorlog en drie daarna.

Toen bompa Pros stopte met het kosterschap, nam zijn zoon Maniel het over.

Jos, mijn vader, werd handelsreiziger en was verkoper van 'Dante' sigaren. Later verkocht hij 'Vieille Anvers

sigaren' en Tigris sigaretten. Hij noemde zichzelf de 'koopman van Venetië', wellicht omdat hij in de humaniora die rol had gespeeld in het gelijknamige toneelstuk van Shakespeare.

Twee van zijn vier zussen zongen als nachtegallen en leerden piano spelen bij de zusters van de Voorzienigheid in Diest en daarna in het conservatorium. Paula zong ongelooflijk mooi terwijl zij zichzelf begeleidde op de piano. Later nam haar zoon Roland het van haar over.

Bompa zat dikwijls in de zetel in een hoekje naast de winkel van bomma. Hij lurkte aan zijn pijp en blies wolkjes geurige lucht van zelfgekte tabaksblaren. Ik luisterde naar de verhalen van vroeger terwijl mijn zusjes buiten speelden met de tantes.

Bompa was zelf niet opgeroepen voor de oorlog omdat hij al 42 jaar was en kinderen had.

Twee Wereldoorlogen had hij meegemaakt. Twee oorlogen die de wereld in brand hadden gezet. Acht jaar oorlog in een periode van dertig jaar als je telt van 1914 tot 1945.

Na het overlijden van bompa, nam mijn vader het vertellen over. En ik luisterde gretig als hij het had over de tijd die hij als krijgsgevangene en verzetsman in de Tweede Wereldoorlog had meegemaakt. Ook oudere